

Analysis of Factors Affecting Educational Magazines Development (A Qualitative research)

ARTICLE INFO

Article Type
Analytical Review

Authors
Nayereh Shahmohammadi ^{1*}
Hassan Pasha Sharifi²

How to cite this article

Nayereh Shahmohammadi, Hassan Pasha Sharifi, Analysis of Factors Affecting Educational Magazines Development (A Qualitative research), *Journal of Islamic Life Style Centeredon Health*, 2020:3: 29-38.

1. Assistant Professor, Member of the Academic Board of the Educational Research and Planning Organization, Ministry of Education, Tehran, Iran (Corresponding Author).

2. Professor, Faculty of Psychology, Roodehen Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: nsh_edu@yahoo.com

Article History

Received: 2019/12/24

Accepted: 2020/03/02

Published: 2020/03/10

ABSTRACT

Purpose: Roshd magazines are published as part of the curriculum and educational package, with the aim of promoting reading and expanding the development of educational concepts and improving the quality of education for all age groups.

Materials and Methods: The method of this qualitative research and its statistical population consisted of all documents and researches related to media and Roshd magazines, media specialists, authors of children's books, educational experts, teachers and students of the whole country. From this population, 50 researches, 20 children's book authors, 80 media specialists, 80 teachers and 96 students were selected by purposive sampling method and interviewed with semi-structured interviews. Data were analyzed using Charmaz (2004) model.

Findings: The research findings showed that the most important factors influencing the increase in demand and consumption of Roshd magazines are: attention to the comprehensive needs of the audience, the use of various incentive methods to attract audiences, audience participation in producing journal content, motivation and interest in reading Magazine in the audience, holding competitions and awarding prizes from the content of magazines, allocating hours in the weekly school program to study the magazine, using the content in the teaching-learning process

Conclusion: The results showed that the most important factors affecting the development of Roshd magazines in the dimensions of demand and consumption development of magazines, distribution system, content and physical structure were identified that the planners of these magazines should consider.

Keywords: Demand and consumption of magazines, Distribution system, Content, Physical structure, qualitative research

واکاوی عوامل تأثیرگذار بر توسعه مجلات

کمک آموزشی (یک مطالعه کیفی)

نیره شاه محمدی^{*۱}

استادیار، عضو هیئت علمی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، وزارت آموزش و پرورش، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

حسن پاشا شریفی^۲

استاد، دانشکده روانشناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

هدف: مجلات رشد به عنوان جزئی از برنامه درسی و بسته آموزشی، باهدف ترویج خواندن و بسط و توسعه مفاهیم آموزشی و بهبود کیفیت آموزش برای همه گروه‌های سنی منتشر می‌گردند بنابراین این پژوهش به بررسی عوامل مؤثر بر توسعه این مجلات پرداخته است.

مواد و روش‌ها: روش این پژوهش کیفی و جامعه آماری آن را تمامی اسناد و پژوهش‌های مرتبط با رسانه‌ها و مجله‌های رشد، متخصصان رسانه، مؤلفان کتاب‌های کودکان، کارشناسان آموزشی، معلمان و دانش‌آموزان کل کشور تشکیل می‌دادند. از این جامعه تعداد ۵۰ پژوهش، ۲۰ مؤلف کتاب کودک، ۸۰ متخصص رسانه، ۸۰ معلم و ۹۶ دانش‌آموز با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و با مصاحبه نیمه ساختارمند مصاحبه شدند. داده‌ها با استفاده از الگوی چارماز (۲۰۰۴) تحلیل شدند.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار برافزایش تقاضا و مصرف مجله‌های رشد عبارت‌اند از: توجه به نیازهای همه‌جانبه مخاطبان، استفاده از شیوه‌های متنوع تشویقی و ترغیبی برای جذب مخاطبان، مشارکت مخاطبان در تولید محتوای مجله، ایجاد انگیزه و علاقه به مطالعه مجله در مخاطبان، برگزاری مسابقه و اهدای جوایز از محتوای مجلات، تخصیص ساعاتی در برنامه هفتگی مدرسه به مطالعه مجله، استفاده از محتوا در فرایند یاددهی-یادگیری

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد مهم‌ترین عوامل مؤثر بر توسعه مجلات رشد در ابعاد توسعه تقاضا و مصرف مجلات، سیستم توزیع، محتوا و ساختار فیزیکی شناسایی شدند که برنامه‌ریزان این مجلات باید مدنظر قرار دهند.

کلمات کلیدی: تقاضا و مصرف مجلات، سیستم توزیع، محتوا، ساختار فیزیکی، پژوهش کیفی.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۰/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۲/۱۲

*نویسنده مسئول: nsh_edu@yahoo.com

مقدمه

امروزه حدود یک‌سوم جمعیت کشور در مدارس و مؤسسات آموزشی مشغول به تحصیل هستند. هم‌چنین بیش از یک‌میلیون نفر از افراد فعال جامعه را معلمان شاغل در آموزش و پرورش تشکیل می‌دهند که وظیفه تربیت دانش‌آموزانی جست‌وجوگر و خلاق، اهل تحقیق و پژوهش را به عهده‌دارند. در جهت تحقق این امر و به‌منظور ارتقاء توانمندی‌های معلمان و دانش‌آموزان علاوه بر بهره‌مندی از ابزارها و منابع متنوع علمی و آموزشی، وزارت آموزش و پرورش سال‌هاست که با انتشار نشریات ادواری به نیاز افراد تحت پوشش خود پاسخ داده و مجله‌های رشد کمک آموزشی دانش‌آموزانش آموز، عمومی بزرگسال و تخصصی را منتشر نموده است. این نشریات با شمارگان ۳ میلیون و هشتصد هزاری خود در ماه به‌نوعیبه‌نوعی خلاً کمبود کتاب‌ها و منابع دانش‌افزایی را در نظام آموزش و پرورش پرکرده‌اند (۱). مجله‌های رشد به عنوان یک رسانه مکتوب، ضمن فراهم ساختن زمینه لذت بردن از مطالعه بین مخاطبان خود، پیشرفت‌های به وجود آمده در حوزه‌های گوناگون علوم و فنون را، معرفی می‌کنند و از این طریق دانش‌آموزان و معلمان را در مسیر تغییرات جدید آموزشی قرار می‌دهند. بهره‌گیری از مجله‌هایی که همواره در اعتلای دانش و بینش عمومی مخاطبان خود در ابعاد گوناگون علمی، آموزشی، فرهنگی و تربیتی کوشیده‌اند سهولت، سرعت و دقت در امر آموزش و یادگیری را به همراه دارد (۲).

در دنیای پر تغییر امروزی که ادامه حیات اقتصادی نشریه و تأمین هزینه‌ها و درآمذایی آن نیز منوط به افزایش شمارگان و فروش هرچه بیشتر نسخه‌هایی از نشریه هست. شمارگان واقعی یک نشریه، توان فرهنگی و جایگاه اجتماعی و همچنین شاخصی از موفقیت اقتصادی آن را در جامعه منعکس می‌کند (۳) همچنین یکی از شاخص‌های توسعه فرهنگ که توسط یونسکو ارائه شده است شمارگان روزنامه در هر هزار نفر است. بر اساس این شاخص، استاندارد بین‌المللی مصرف مطبوعات به ازای هر صد نفر ۱۰۰۰ نسخه است. بنابراین با توجه به جمعیت ۸۰ میلیون نفری ایران شمارگان نشریات باید ۸ میلیون نسخه باشد که این خود نشان‌دهنده فاصله شمارگان نشریات با استانداردهای بین‌المللی است. این در حالی است که در ژاپن روزانه ۹ میلیون و ۶۰۰ هزار روزنامه منتشر می‌شود به‌نوعی که به ازای هر ۱۰ نفر ۶ روزنامه انتشار می‌یابد. شمارگان روزنامه‌های چاپ‌شده در چین ۹۳٫۵ میلیون نسخه، در امریکا ۴۸٫۳ میلیون نسخه و آلمان ۲۲٫۱ میلیون نسخه گزارش شده است. کل شمارگان مطبوعات هند از ۷۹ میلیون نسخه در سال ۲۰۰۵، بود به ۳۳۰ میلیون نسخه در سال ۲۰۱۱ رسید یعنی چهار برابر شد. متأسفانه در ایران به ازای هر ۸۰۰ نفر یک روزنامه منتشر می‌شود و این در مقایسه با سایر کشورها بسیار پایین است. ضریب نفوذ مطبوعات در ایران ۱۱ درصد برای روزنامه‌ها و ۸ درصد برای مجله‌ها است هر ایرانی حداقل هفته‌ای یک‌بار مجله (نسخه چاپی یا الکترونیک) می‌خواند. یعنی در روز ۵۴ دقیقه خود را صرف مطالعه نشریات می‌کند (۴). در همین راستا و بنا بر آخرین آمار، جمعیت

مقایسه با سایر مجله‌های رقیب، به عواملی مانند: توجه به نیازهای مخاطبان، شیوه توزیع، قیمت، کیفیت، جذابیت و میزان تبلیغات آن مجله بستگی دارد (۸).

با توجه به موارد ذکر شده یکی از عوامل تأثیرگذار بر توسعه رسانه‌ها خصوصاً مجله‌های رشد توجه به نیازهای مخاطبان است. امروزه جامعه رسانه‌ای و صنعت نشر با مشکلات زیادی روبرو شده است. نشریات کاغذی خصوصاً مجله‌ها با بحران مخاطب روبرو هستند. با گسترش شبکه‌های مجازی و توسعه اپلیکیشن‌ها، اکثر افراد نیاز اطلاعاتی خود را از طریق فضای مجازی تأمین می‌کنند. بنابراین مجله‌ها به‌عنوان‌به‌عنوان یک رسانه چاپی باید به فکر پوشش دادن مخاطبان تازه نیز باشد. زیرا مخاطبان حق انتخاب بهترین، ارزان‌ترین و جذاب‌ترین مجله را دارند، پس هر مجله‌ای که نیازهایشان را تأمین کند مورد استقبال قرار می‌گیرد (۹). بنابراین، به هر میزان که مجله‌ها خصوصاً مجله‌های آموزشی این نیازها و انگیزه‌ها را برآورده سازند، به همان میزان موجبات رضایت‌مندی مخاطبان را فراهم می‌کنند. (۱۰)

از دیگر عوامل تأثیرگذار تأثیرگذار بر انتخاب مخاطبان از یک مجله می‌توان به دوره انتشار و نشر منظم شمارگان، نوع اشتراک، شیوه توزیع، فاصله زمانی بین انتشار دو شماره مجله اشاره کرد. یک نشریه موفق لازم است از سیستم توزیع مناسب برخوردار بوده و از انواع شیوه‌های توزیع مانند توزیع از طریق دکه روزنامه‌فروشی، توزیع الکترونیکی و اینترنتی و آبنه کردن، استفاده کند (۱۱) ساختار فیزیکی یکی دیگر از عوامل تأثیرگذار بر مطلوبیت یک مجله در نزد مخاطبان آن است. برخورداری از قطع متناسب، توجه به اندازه حروف و تصاویر، کیفیت کاغذ، رنگ‌آمیزی، کیفیت تصاویر، گرافیک و اشکال کارتونی با توجه به سن و ویژگی‌های مخاطبان از ویژگی‌های ساختار فیزیکی مطلوب برای یک مجله است. از دیگر جنبه‌های تأثیرگذار بر انتخاب مخاطبان محتوای مجله است. محتوای یک مجله لازم است با توجه به ذوق و ذائقه مخاطب تدوین شود تا نشریه در عین هدف محور بودن مخاطب پسند هم باشد (۱۲). با توجه به عوامل ذکر شده، مطالعات و پژوهش‌های کمی در زمینه موضوع پژوهش حاضر انجام شده است. راستی (۱۳) در بررسی خود با عنوان «کارکردهای مجله‌های ادبیات کودک و نوجوان» نتیجه گرفت که برخی نشریات مثل مجله رشد کودک، که تنها در مدارس توزیع می‌شوند هدف آن‌ها انتشار مطالب متنوعی است که پاسخگوی شوق طبیعی کودک باشد. گستره توزیع و شیوه‌های جذب مخاطب چیزی است که باید بیشتر به آن پرداخته شود. سادات (۱۴) در مطالعه‌ای تحت عنوان «شرایط توزیع نشریات کودک در بخش خصوصی» نشان داد که این نشریات با مشکل عرضه، فرهنگ‌سازی مطالعه و توزیع روبه‌رو هستند. علاوه بر این لازم است بخش خصوصی برای بالا نگه‌داشتن کیفیت چاپ و کاغذ تلاش کند. میربخش (۱۵) به «بررسی نقش مجله کمک آموزشی رشد دانش‌آموز در تحقق اهداف برنامه درسی ملی» پرداخت و نشان داد: بعضی موضوعات، رویکردها و اهداف برنامه درسی ملی از سوی گردانندگان مجله رشد دانش‌آموز نادیده

دانش‌آموزیدانش‌آموز کشور ۱۱/۵۷۹/۷۳۰ میلیون نفر و جمعیت معلمان کشور حدود یک میلیون نفر است. بنابراین برای جمعیت دانش‌آموزیدانش‌آموز باید ۱/۱۵۷/۹۷۳ نسخه نشریه روزانه تولید شود این در حالی است که شمارگان ماهانه نشریات رشد ۳ میلیون و هشتاد هزار نسخه است. یعنی در بهترین حالت تنها ۳۰ درصد جمعیت مخاطبان را پوشش می‌دهد و ۷۰ درصد امکان دسترسی و بهره‌مندی از نشریات رشد را ندارند (۵).

با توجه به نکات ذکر شده، در برنامه ششم توسعه سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی‌برنامه‌ریزی آموزشی، مجله‌های رشد به‌عنوان جزئی از بسته آموزشی لحاظ شده‌اند، توسعه این نشریات نزد دفتر فناوری و انتشارات کمک آموزشی اهمیت پیدا کرده است. زیرا از یک‌سوی نشان از موفقیت فرهنگی در جهت نشر و پخش پیام‌ها در میان جمعیت هدف (دانش‌آموزان و معلمان) دارد و از سوی دیگر افزایش شمارگان و اقتصادی بودن انتشار نشریات موجب خوداتکایی و استقلال آن‌ها خواهد شد که این امر متضمن پایداری و ماندگاری نشریات رشد در دنیایی با رسانه‌های رقیب و قدرتمند خواهد بود. از این‌رو دفتر فناوری و انتشارات کمک آموزشی تصمیم گرفته است در برنامه ششم توسعه از این شکاف گذشته و هر سال به میزان ۲ درصد بر جمعیت تحت پوشش خود بیفزاید به‌طوری که در پایان برنامه ششم شمارگان کل نشریات رشد از ۳۲ میلیون نسخه در ابتدای برنامه به ۴۲ میلیون نسخه در انتهای برنامه برسد. چگونگی تحقق چنین هدفی نیازمند شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه کمی مجله‌های رشد در ابعاد: افزایش تقاضا و مصرف، محتوا، سیستم توزیع و ساختار فیزیکی طی برنامه ششم توسعه سازمان از دیدگاه متخصصان رسانه، کارشناسان، معلمان و دانش‌آموزان و مؤلفان به‌منظور تعیین شاخص‌های مرتبط در این زمینه است.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

مردم جوامع امروز بدون استفاده از رسانه‌ها نمی‌توانند به زندگی عادی خود ادامه دهند رسانه‌ها نیز به‌عنوان مؤسسات فرهنگی و اجتماعی برای تأثیرگذاری بیشتر بر مخاطبان خود، ناگزیر به ربودن گوی سبقت از دیگر فعالان عرصه فرهنگ و اجتماع هستند. با آنکه تمامی رسانه‌ها برای جلب‌توجه مخاطبان در بازار تولید محتوا با یکدیگر رقابت می‌کنند اما هریک از رسانه‌ها برای مخاطبان خود رضایت خاطر خاصی فراهم می‌کنند. مصرف‌کنندگان نیز هنگامی که در معرض انتخاب یک کالا یا خدمات خاص ارائه‌شده از سوی رسانه‌ها قرار می‌گیرند ناگزیرند که از بین انواع کالاها انتخاب کنند (۶). عوامل زیادی بر انتخاب مصرف‌کنندگان از یک کالا و خدمات تأثیرگذارند تأثیرگذار. یکی از این عوامل "میزان مطلوبیت رسانه" و "قیمت کالاها و خدمات" است. افزایش مطلوبیت یک رسانه و رساندن آن به حداکثر ممکن، زمانی صورت می‌گیرد که مصرف‌کنندگان تلاش کنند تا برای رسانه موردنظر که مطلوبیت بیشتری دارد مبلغ بیشتری صرف کنند. مصرف (تقاضا) نیز به معنی استفاده از کالاها و خدمات و برطرف کردن نیازها و خواسته‌هاست (۷). انتخاب مصرف‌کنندگان برای مشترک شدن در یک مجله خاص در

"هیولاهای موشی"^۲، "سرگرمی برای یادگیری" و "په پا خوک"^۳، شخصیت‌های داستانی به کار گرفته شده منجر به افزایش تقاضا برای این مجله‌ها شده و در نتیجه شمارگان آن‌ها افزایش داشته است. همچنین در مجله‌ها بخش‌هایی برای کار مشترک والدین با کودکان در نظر گرفته شده است. بخش‌های آموزشی این مجله‌ها مانند: حساب و خواندن و نوشتن، ایجاد شور و شوق برای کسب دانش، پرورش خلاقیت و دادن دستورالعمل در مورد نحوه انجام کار نیز برافزایشبرافزایش شمارگان بی‌تأثیر نیست. جکسون^۴ (۲۳) در بررسی خود با عنوان "نابودی مجله‌های انگلستان" دریافت که یکی از علل کاهش شمارگان مجله‌های انگلستان گرایش قشر جوان به سمت نشریات الکترونیکی است.

با عنایت به مطالب ذکر شده، از آنجایی که مجله‌های رشد به‌عنوان‌عنوان بخشی از بسته آموزشی در برنامه ششم توسعه سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی‌برنامه‌ریزی آموزشی می‌باشند افزایش انتشار و شمارگان این مجله‌ها برای دفتر فناوری و انتشارات کمک آموزشی اهمیت دارد. زیرا توسعه کمی مجله‌های رشد نشان از موفقیت این سازمان در جهت نشر و گسترش پیام‌ها نمایشان جمعیت هدف خود یعنی دانش‌آموزان و معلمان دارد. از سوی دیگر افزایش انتشار با توجه به‌صرفه اقتصادی آن انتشار نشریات به خودکفایی و استقلال نشریات منجر خواهد شد که این امر به پایداری و ماندگاری نشریات رشد در دنیایی با رسانه‌های رقیب و قدرتمند کمک خواهد کرد. با توجه به این مهم، یکی از دغدغه‌ها و سؤال‌های مدیران مجلات رشد این است: شاخص‌های توسعه مجلات در جهت رشد گستره مخاطبان و توسعه عدالت آموزشی چیست؟

اهداف پژوهش

- شناسایی عوامل تأثیرگذار برافزایش تقاضا و مصرف مجله‌های رشد توسط معلمان و دانش‌آموزان
- شناسایی شاخص‌های توسعه مجله‌های رشد از ابعاد سیستم توزیع، محتوا و ساختار فیزیکی از نظر دانش‌آموزان، معلمان، کارشناسان و متخصصان
- شناسایی شاخص‌های فیزیکی و محتوایی مجله‌های رشد از نظر مؤلفان کتاب‌های کودکان
- سؤالات پژوهش
- عوامل تأثیرگذار برافزایش تقاضا و مصرف مجله‌های رشد توسط معلمان و دانش‌آموزان کدام‌اند؟
- شاخص‌های توسعه مجله‌های رشد از بعد سیستم توزیع از نظر دانش‌آموزان، معلمان، کارشناسان و متخصصان کدام‌اند؟
- شاخص‌های توسعه مجله‌های رشد از بعد ساختار فیزیکی از نظر متخصصان، کارشناسان، دانش‌آموزان و معلمان کدام‌اند؟

گرفته شده است. مجله رشد دانش‌آموز در انتخاب موضوعات و تلفیق آن‌ها با رویکردها و اهداف برنامه درسی ملی روند یکسانی را طی کرده و از خلاقیت کمی برخوردار بوده است.

اجاق، عبدالهیان (۱۶) به مطالعه "منطق مدیریت تولید محتوا در مجله‌های علمی عمومی ایرانی" پرداختند. نتایج نشان داد مجلات علمی در ایران از روش‌های ساده کردن و جذاب کردن علم در تلفیق با نظرات خوانندگان استفاده کرده‌اند و منطق مدیریتی حاکم بر تولید محتوا بر اساس مؤلفه‌های فرهنگی - اطلاع‌رسان، اطلاع‌رسانی تنظیم شده است. در مطالعه دیگری شهابلو (۵) به "بررسی تأثیر انتشار نشریه رشد معلم در توسعه فرهنگ مطالعه در بین معلمان مقطع متوسطه آموزش و پرورش" پرداخت. نتایج نشان داد: با افزایش شمارگان مجله رشد معلم، معلمان زمان بیشتری را برای مطالعه این مجله صرف می‌کنند اما به میزان کمتری به تفکر و تدبیر درباره مطالب مطالعه شده می‌پردازند و کمتر مطالب مطالعه شده را در جهت رشد و توسعه فردی و حرفه‌ای به کار می‌گیرند و کمتر به بحث و تبادل نظر در مورد مطالب مطالعه شده از این مجله با همکاران خود می‌پردازند. محبی امین و مهram (۱۷) در پژوهش خود با عنوان "جایگاه پرورش هوش‌های چندگانه در مجله کمک آموزشی رشد" نشان‌دادمیزان توجه به استفاده از تصاویر در مجله رشد مبتنی بر الگوی تفکر مخاطبان، بوده است. محسنی (۱۸) نیز در مقاله تحلیلی خود با عنوان «پرش‌های ذهنی در غیاب نشریات مکتوب» بیان می‌کند نشریات برای حذف هزینه‌های چاپ و توزیع، لازم است انتشار خود به شکل سنتی را کنار بگذارند زیرا امروزه رسانه‌های اجتماعی خبر را شهروند محور کرده‌اند، و افراد جامعه خود اخبار را تولید، گزارش، عکس و تصویربرداری و توزیع می‌کنند.

بیات (۱۹) در مطالعه‌ای به "بررسی صفحه‌آرایی صفحه‌آرایی مجله تایم در دو دهه اخیر" نشان داد اهمیت دادن به عناصر بصری صفحه بر اساس ویژگی‌های مقاله از مسائل مهم و اساسی این مجله است که استفاده از شیوه‌های مختلف ترکیب‌بندی تصویر و متن را در بردارد. استفاده صحیح از عناصر بصری در صفحه سبب می‌گردد که مخاطب پیام را دریافت کند و به روابط منطقی پی ببرد. یزدی (۲۰) در تحقیقی به بررسی "شیوه‌های صفحه‌آرایی صفحه‌آرایی مجلات ژاپنی در دو دهه اخیر" پرداخت. نتایج نشان داد عشق به طبیعت در طراحی مجلات به‌صورت حضور عکس‌های متعدد از طبیعت جلوه‌گر شده که در مقایسه با مجلات سایر کشورها تقریباً چشمگیر و مشخص است. قاسم‌زاده (۲۱) در بررسی خود با عنوان «فعالیت گرافیکی مطبوعات و نشریات به افراد متخصص واگذار شود» به این نتیجه رسید که مطبوعات باید توجه بیشتری در به‌کارگیری هنر گرافیک داشته باشند تا بتوانند شمارگان خود را افزایش داده و به‌تبع آن مخاطبان بیشتری جذب کنند. اونز^۱ (۲۲) در پژوهش خود دریافت که در برخی مجلات مانند

² Moshi Monsters

³ Fun to Learn & Peppa Pig'

⁴ Jasper Jackson

¹ Simon Owens

- شاخص‌های فیزیکی و محتوایی مجله‌های رشد از نظر مؤلفان کتاب‌های کودکان کدام‌اند؟

مواد و روش‌ها

نوع این پژوهش کیفی است که در آن برای تعیین عوامل تأثیرگذار بر توسعه مجله‌های و تعیین شاخص‌های آن از تحلیل اسنادی یافته‌های پژوهش‌های رسانه‌ای و مصاحبه نیمه ساختاریافته‌ساختاریافته استفاده شد. جامعه آماری این پژوهش تمامی متخصصان و کارشناسان رسانه و مجله‌های رشد استان‌ها، مؤلفان کتاب‌های کودکان، معلمان و دانش‌آموزان دوره‌های دوم ابتدایی و اول و دوم متوسطه تمامی استان‌ها و تمامی اسناد و پژوهش‌های انجام‌شده در حوزه مطبوعات و رسانه‌ها و مجله‌های رشد طی دوره پنج‌ساله (۱۳۹۵-۱۳۹۱) بودند.

در پژوهش کیفی ملاک تعیین حجم نمونه برای انجام مصاحبه کفایت و اشباع داده‌ها است. اشباع داده‌ها، زمانی حاصل می‌شود که داده‌های اضافی، کمکی به تکمیل و مشخص کردن یک مقوله نظری نمی‌کنند و نمونه‌ها از آن پس مشابه به نظری رسند (۲۴). نمونه آماری این پژوهش ۵۰ سند و پژوهش مرتبط با رسانه‌ها و مجله‌های رشد طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵، ۲۰ نفر مؤلفان کتاب‌های کودکان، ۸۰ نفر متخصصان و کارشناسان آموزشی استان‌ها (از هر استان ۱۰ نفر)، ۸۰ معلم و ۹۶ دانش‌آموز دوره‌های دوم ابتدایی و اول و دوم متوسطه بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند از ۸ استان البرز، تهران، آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی، خوزستان، هرمزگان، کرمانشاه و کردستان انتخاب شدند. ملاک انتخاب استان‌ها بر اساس گویش زبانی بود برای این کار استان‌ها به ۴ دسته استان‌های کردزبان، ترک‌زبان، فارس زبان و عرب‌زبان تقسیم و سپس از هر دسته، دو استان با توجه گویش زبانی و میزان مصرف مجلات رشد انتخاب شدند. اعضای گروه نمونه نیز بر اساس میزان دانش و آگاهی آنان از مجله‌های رشد و با توجه به سؤالات پژوهش انتخاب شدند. انتخاب روش نمونه‌گیری هدفمند بدان جهت است که در آن پژوهشگر به دنبال نمونه‌هایی است که دارای اطلاعات غنی و بیش‌نسبت به پدیده موردپژوهش به دست دهند. (۲۵).

در این مطالعه از فیش مطالعاتی، و مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد. در فرم مصاحبه سؤالی‌هایی درباره عوامل تأثیرگذار بر تقاضا و مصرف مجله‌های رشد، سیستم توزیع، محتوا و ساختار فیزیکی مجله‌ها پرسیده شد. روایی برگه‌های مصاحبه توسط ۲۰ نفر از متخصصان آمار بررسی و از آن‌ها خواسته شد تا درباره ارتباط منطقی بین سؤالات و موضوع، اهداف پژوهش، وضوح کاربرد زبان مشترک، رعایت دستور زبان نظر دهند. به‌منظور بررسی پایایی فرم‌های مصاحبه، ابتدا بر روی یک گروه سی نفره اجرا و توسط سه کدگذار کدگذاری شدند و ضریب توافق کاپا برای آن‌ها گرفته شد که ضرایب توافق کاپای به‌دست‌آمده به‌دست‌آمده برای تمامی سؤالی‌های فرم‌های مصاحبه متخصصان، معلمان و دانش‌آموزان بالاتر از ۰.۶ می‌باشند بنابراین می‌توان گفت سؤالات مصاحبه از پایایی نسبتاً خوبی برخوردار بودند.

برای تحلیل اطلاعات گردآوری‌شده از مصاحبه‌ها، مطالعات اسنادی و پژوهش‌ها، از الگوی چارماز^۱ در سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی^۲ استفاده شد (۲۴). در مرحله کدگذاری باز پژوهشگر بارها و بارها داده‌های گردآوری‌شده را مرور کرد، از زوایای گوناگون به آن‌ها توجه نمود و با مرور مجموعه داده‌های گردآوری‌شده، تلاش کرد که مفاهیم مستتر در آن‌ها را بازشناسی کند. در مرحله کدگذاری محوری و طبقه‌بندی داده‌ها فرایند اختصاص کد به مفاهیم موجود در داده از حالت کاملاً باز خارج‌شده و داده‌ها در داخل طبقات و مقوله‌ها جای گرفتند. طبقه یا مقوله شامل گروهی از کدها بود که حداقل در یک وجه باهم یکسان بودند. در مرحله کدگذاری انتخابی و تعیین درون‌مایه‌ها، پژوهشگر با توجه به کدها و مفاهیم شناسایی‌شده، در دو مرحله قبل به استحکام بیشتر فرایند کدگذاری پرداخت که در این قسمت تأکید بر بخش‌هایی بود که در تدوین شاخص‌های رشد و توسعه مجله‌ها نقش مهم‌تری ایفا می‌کنند.

یافته‌ها

سؤال اول: عوامل تأثیرگذار بر تقاضا و مصرف مجله‌های رشد توسط معلمان و دانش‌آموزان کدام‌اند؟

بررسی و جمع‌بندی جمع‌بندی نتایج سؤال اول برگرفته از بررسی اسنادی و مصاحبه با متخصصان، کارشناسان، معلمان و دانش‌آموزان پژوهش نشان داد مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار تأثیرگذار بر افزایش تقاضا و مصرف مجله‌های رشد عبارت‌اند از: توجه به نیازهای همه‌جانبه مخاطبان، استفاده از شیوه‌های متنوع تشویقی و ترغیبی برای جذب مخاطبان، مشارکت مخاطبان در تولید محتوای مجله، ایجاد انگیزه و علاقه به مطالعه مجله در مخاطبان، برگزاری مسابقه و اهدای جوایز از محتوای مجلات، تخصیص ساعاتی در برنامه هفتگی مدرسه به مطالعه مجله، استفاده از محتوا در فرایند یاددهی-یادگیری

سؤال دوم: شاخص‌های توسعه کمی از بعد سیستم توزیع مجله‌های رشد از نظر کارشناسان و متخصصان، معلمان و دانش‌آموزان کدام‌اند؟

بررسی و جمع‌بندی جمع‌بندی نتایج سؤال دوم پژوهش برگرفته از بررسی اسنادی و مصاحبه با کارشناسان، متخصصان، معلمان و دانش‌آموزان نشان داد مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار تأثیرگذار بر سیستم توزیع مجله‌های رشد از گروه هدف عبارت‌اند از: توجه به انواع شیوه توزیع، بهره‌گیری از شیوه توزیع الکترونیکی، اینترنتی و آبونه کردن، توزیع مجله‌ها از طریق مدرسه، توزیع به‌موقع مجلات

سؤال سوم: شاخص‌های توسعه کمی از بعد محتوای مجله‌های رشد از نظر کارشناسان و متخصصان کدام‌اند؟

بررسی و جمع‌بندی جمع‌بندی نتایج سؤال سوم پژوهش برگرفته از مصاحبه نشان داد مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار تأثیرگذار بر محتوای

¹ Charmaz

² Free Coding, Axial Coding, Selective Coding

کرده و پاسخگوی شوق طبیعی کودک باشد. نتیجه پژوهش سادات (۱۴) نشان داد که مجله لازم است ارتباط قوی با مخاطبان برقرار کرده و آن‌ها را در فرایند تولید محتوا مشارکت دهد. اونز (۲۰۱۱) در پژوهش خود دریافت که بخش‌های آموزشی مجله‌ها مانند: حساب و خواندن و نوشتن می‌تواند نیاز مخاطب را برطرف کرده و در او ایجاد شور و شوق برای کسب دانش، پرورش خلاقیت نماید. اجاق و عبدالهیان (۱۶) در پژوهش خود نشان دادند که مجلات علمی در ایران از روش‌های ساده کردن و جذاب کردن علم در تلفیق با نظرات خوانندگان استفاده کرده اند.

در تبیین این نتایج می‌توان اذعان داشت که بر اساس نظریه وابستگی مخاطبان^۱ (V)، رسانه‌ها از جمله نشریات رشد می‌توانند آثار شناختی، عاطفی و رفتاری قابل توجهی را بر مخاطبان خود داشته و در ایجاد سؤال، تغییر نگرش، ایجاد علاقه به مطالعه، فعال‌سازی، ایجاد مسئله یا حل مسئله در دانش‌آموز مؤثر باشند. همچنین طبق نظریه استفاده^۲ (V) نشریات لازم است ضمن فعال دانستن مخاطبان خود (معلمان و دانش‌آموزان) به نیازها و انگیزه‌های آن‌ها در استفاده از این مجلات توجه کنند زیرا دانش‌آموزان و معلمان، کم‌وبیش به دنبال محتوایی هستند که بیشترین رضایت را برای آنان فراهم کند.

بنابراین نشریات رشد زمانی موفق هستند که زبان آن‌ها با گروه سنی مخاطب و علایق او هماهنگ باشند. از این رو مجله‌های رشد می‌توانند نقش عمده‌ای در رشد عقلی دانش‌آموزان و معلمان و برآوردن نیازهای آن‌ها داشته باشند و دانش آنان را در حوزه‌های مختلف توسعه دهند. این مجلات با ارائه موضوعات مختلف علمی می‌توانند دیدگاه خوانندگان خود را توسعه دهند و به تکمیل و تقویت برنامه‌های آموزشی، ارتقای دانش عمومی و مهارت‌های زندگی، رشد استعداد، ابتکار، خلاقیت علمی، تفریح، سرگرمی، ایجاد نشاط در مخاطب کمک کنند. البته مدیران این مجلات لازم است همواره توجه داشته باشند که نیاز اطلاعاتی دانش‌آموزان و معلمان تهرانی با نیاز دانش‌آموزان و معلمان سایر استان‌ها متفاوت است و هنگام تهیه این مجلات لازم است به این تفاوت‌ها توجه داشته باشند. از سوی دیگر یکی از شیوه‌های جذب مخاطبان به مطالعه مجلات رشد بهره جستن از شیوه‌های متنوع تشویقی و ترغیبی مانند برگزاری مسابقه و اهدای جایزه از محتوای مجلات است. معلمان می‌توانند در هنگام طراحی آموزشی و آماده‌سازی برنامه آموزش کلاسی خود از محتوای مجلات در فرایند تدریس استفاده کنند. آن‌ها با تخصیص زمانی خاص برای مطالعه مجلات رشد می‌توانند نه تنها فرهنگ مطالعه را در بین دانش‌آموزان ترویج دهند بلکه آن‌ها را به مطالعه مجلات علاقه‌مند سازند.

نتایج بررسی سؤال دوم پژوهش مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار تأثیرگذار بر سیستم توزیع مجله‌های رشد مانند توجه به انواع شیوه توزیع، بهره‌گیری از شیوه توزیع الکترونیکی را نشان

مجله‌های رشد از نظر کارشناسان و متخصصان عبارت‌اند از: بهره‌گیری از موضوعات متنوع و مطالب به‌روز به‌روز، ارائه مطالب کاربردی و عملی برای به‌کارگیری در کلاس درس، ارائه محتوای مکمل کتاب‌های درسی، توجه به تناسب محتوا به انواع نیازهای مخاطب‌ها

سؤال چهارم: شاخص‌های توسعه کمی از بعد محتوای مجله‌های رشد از نظر دانش‌آموزان و معلمان کدام‌اند؟

بررسی و جمع‌بندی جمع‌بندی نتایج سؤال چهارم پژوهش برگرفته از مصاحبه نشان داد مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار تأثیرگذار بر محتوای مجله‌های رشد از نظر دانش‌آموزان و معلمان عبارت‌اند از: بهره‌گیری بهره‌گیری از موضوعات متنوع و مطالب‌های به‌روز به‌روز خصوصاً توجه به مطالب علمی، آموزشی، داستانی، فرهنگی، ادبی و هنری و مذهبی، اخلاقی، تربیتی و احکام، استفاده از انواع قالب‌ها خصوصاً قالب‌هایی چون طنز، لطیفه و سرگرمی، قصه، داستان و خاطره، بازی و جدول و مسابقه، چستان، ارائه محتوای مکمل برنامه درسی، تأثیرگذار و جذاب بودن محتوا برای مخاطبان، متناسب بودن محتوا با ویژگی‌های گروه سنی، ارائه مطالب‌های کاربردی و عملی برای به‌کارگیری در کلاس درس

سؤال پنجم: شاخص‌های توسعه کمی از بعد ساختار فیزیکی مجله‌ها از نظر متخصصان، کارشناسان، دانش‌آموزان و معلمان کدام‌اند؟

بررسی و جمع‌بندی جمع‌بندی نتایج سؤال پنجم پژوهششان داد مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار تأثیرگذار بر ساختار فیزیکی مجله‌های رشد از نظر مصاحبه‌شوندگان عبارت‌اند از: قطع (استفاده از قطع بزرگ)، اندازه حروف (حروف متوسط و بزرگ)، تصویر روی جلد (تناسب تصویر روی جلد با محتوای مجله)، کیفیت کاغذ (کاغذ روغنی، گلاسه و براق، کاغذ سفید با جنس خوب)، توجه به رنگ‌آمیزی، کیفیت تصویرها، عکس‌ها، گرافیک و اشکال کارتونی

سؤال ششم: شاخص‌های محتوایی و فیزیکی مجله‌های رشد از نظر مؤلفان کتاب‌های کودکان کدام‌اند؟

بررسی و جمع‌بندی جمع‌بندی نتایج سؤال ششم پژوهش برگرفته از مصاحبه نشان داد مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار تأثیرگذار بر محتوا و ساختار فیزیکی مجله‌های رشد از نظر مؤلفان کتاب‌های کودکان عبارت‌اند از: بهره‌گیری از مطالب و موضوعات متنوع، بروز و مورد نیاز مورد نیاز مخاطبان، ارائه محتوای مکمل کتاب‌های درسی و مرتبط با حوزه‌های یادگیری، توجه به فیزیک مجله‌ها با توجه سن و ویژگی‌های مخاطبین، توجه به تناسب تصاویر و متن

نتیجه‌گیری کلی

نتایج بررسی سؤال اول پژوهش نشان داد عوامل مؤثر بر تقاضا و مصرف مجلات رشد توسط دانش‌آموزان و معلمان مواردی چون توجه به نیازهای همه‌جانبه مخاطبان، استفاده از شیوه‌های متنوع تشویقی و ترغیبی برای جذب مخاطبان و... می‌باشند. این نتایج با نتایج پژوهش‌های راستی (۱۳)، سادات (۱۴)، اونز (۲۲) اجاق و عبدالهیان (۱۶) محسنی (۱۸) هم‌راستا است. راستی (۱۳) در پژوهش خود نتیجه گرفته است که مجله لازم است به نیاز کودک توجه

¹Media Audience dependency theory

²Media Use Theory

قرار می‌گیرد که محتوا و زبان آن با ویژگی‌های مخاطب و علائق او هماهنگ باشد. از این طریق است که نشریه می‌تواند مفاهیم موردنظر خود را به مخاطبان خود انتقال دهد. همچنین بهره‌گیری از موضوعات متنوع و به‌روز به‌روز مانند اطلاعات عمومی، ارائه تمرین‌هایی در جهت بهبود مهارت‌ها (از جمله از جمله مهارت‌های زندگی)، درج مطالب کاربردی و عملی که هم مکمل برنامه درسی بوده و هم بتوان آن را در کلاس درس به کاربرد از جمله از جمله مواردی است که نشریات موفق جهان به آن توجه می‌کنند برای مثال مجله‌های کودکان در جمهوری چک و اسلواکی دارای مطالب متنوعی هستند. مجله په په ووله^۴ شامل موضوعات متنوعی از قبیل داستان، شعر، اطلاعات عمومی، معرفی افراد مشهور، معرفی شهرها، معرفی لباس‌های محلی، بازی، پویانمایی، تصاویر و نقاشی‌های کودکان است. مجله مورزیلکا^۵ روسی، مطالبی مانند داستان، شعر، تصاویر زیبا، مقالات، مطالب سرگرم‌کننده مانند چیستان، جدول و معما را برای کودکان چاپ می‌کند. مجله بوف^۶ کانادایی موضوعات گوناگونی مانند: سرگرمی، مقالات حل مسئله، داستان‌های علمی، ستون مشاوره با خوانندگان، بخش‌های طنز و کمیک استریپ^۷ را دربرمی‌گیرد. هامتی دامتی^۸، با ارائه داستان، کاردستی و تمرین، نوآموزان را به خواندن و افزایش مهارت‌های خوانداری ترغیب می‌نماید. تایم برای کودکان ابزاری قوی برای آموزش مهارت‌های خواندن و نوشتن است (۲۶)

نتایج بررسی سؤال چهارم نشان داد مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر محتوای مجله‌های رشد را مواردی چون بهره‌گیری از موضوعات متنوع و مطالب‌های به‌روز خصوصاً توجه به مطالب علمی، آموزشی، دانستی، فرهنگی، ادبی و هنری و مذهبی، اخلاقی، تربیتی و احکام، استفاده از انواع قالب‌ها خصوصاً قالب‌هایی چون طنز، لطیفه و سرگرمی، قصه، داستان و خاطره، بازی و جدول و مسابقه، چیستان و... می‌باشد. نتایج این پژوهش با پژوهش‌های میربخش (۱۵)، اجاق و عبدالهیان (۱۶) و اونز (۲۲) هم‌راستا می‌باشد. میربخش (۱۵) در تحقیق خود مشخص کرد که مطالب مجله‌های رشد لازم است در انتخاب و تلفیق موضوعات با رویکردها و اهداف از خلاقیت بالاتری برخوردار شوند. اجاق و عبدالهیان (۱۶) نتیجه گرفتند که مجلات علمی در ایران از روش‌های ساده کردن و جذاب کردن علم در تلفیق با نظرات خوانندگان استفاده کرده‌اند. اونز (۲۲) در پژوهش خود نشان داد که بخش‌های آموزشی مجله‌ها مانند: حساب و خواندن و نوشتن، ایجاد شور و شوق برای کسب دانش، پرورش خلاقیت و دادن دستورالعمل در مورد نحوه انجام کار نیز بر افزایش شمارگان بی‌تأثیر نیست.

داد. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت که به نظر می‌رسد یکی از عوامل تأثیرگذار بر افزایش دسترسی به مجلات رشد و توسعه کمی آن‌ها توجه به انواع شیوه توزیع مجلات است. بنابراین مدیران مجلات رشد بهتر است علاوه بر توزیع مجلات توزیع مجله‌ها از طریق نمایندگان رشد، از روش‌هایی چون توزیع الکترونیکی، اینترنتی و آبونه کردن تک‌تک دانش‌آموزان و توزیع از طریق درب مدرسه نیز استفاده نمایند. (۶) برای مثال مجله "هیجان"^۱ از طریق درب مدرسه در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌گیرد. به‌کارگیری سیستم توزیع با استفاده از دانش‌آموزان داوطلب راهکار جالبی بود که نشریه "این‌دراهنوش"^۲ آن را مورد استفاده همورد استفاده قرار داده است. توزیع اینترنتی و الکترونیکی و ایجاد اشتراک شیوه‌ای که مجلات آمریکایی مانند تایمز برای کودکان^۳ از آن بهره می‌گیرد (۲۶). بنابراین لازم است تدابیر دیگری اندیشید که همه دانش‌آموزان بتوانند مجله‌ها را به‌صورت منظم و به‌موقع دریافت نمایند. توزیع به‌موقع مجله‌ها از دیگر نکات مهمی است که ضرورت دارد مدنظر قرار گیرد. انتشار نامنظم نشریه مخاطبان را می‌آزارد ولی رعایت دقیق دوره انتشار آنان را خشنود می‌سازد و به اعتبار نشریه می‌افزاید.

نتایج بررسی سؤال سوم نشان داد عواملی چون بهره‌گیری از موضوعات متنوع و مطالب به‌روز به‌روز و ارائه مطالب کاربردی و عملی برای به‌کارگیری در کلاس درس و... از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار تأثیرگذار بر محتوای مجله‌های رشد هستند. این نتیجه با نتایج پژوهش‌های میر بخش (۱۵)، اجاق و عبدالهیان (۱۶)، اونز (۲۲) هم‌راستا است. میر بخش (۱۵) در تحقیق خود مشخص کرد که مطالب مجله‌های رشد لازم است در انتخاب و تلفیق موضوعات با رویکردها و اهداف از خلاقیت بالاتری برخوردار شوند. اجاق و عبدالهیان (۱۶) نتیجه گرفت که مجلات علمی در ایران از روش‌های ساده کردن و جذاب کردن علم در تلفیق با نظرات خوانندگان استفاده کرده‌اند، همین نتایج آشکار ساخت که منطق مدیریتی حاکم بر تولید محتوا در مجله‌های علمی عمومی ایرانی، بر اساس مؤلفه‌های فرهنگی - اطلاع رسانی تنظیم شده است اونز (۲۲) در پژوهش خود نشان داد که بخش‌های آموزشی مجله‌ها مانند: حساب و خواندن و نوشتن، ایجاد شور و شوق برای کسب دانش، پرورش خلاقیت و دادن دستورالعمل در مورد نحوه انجام کار نیز بر افزایش شمارگان بی‌تأثیر نیست.

در تبیین این نتیجه می‌توان گفت مدیران مجله‌های رشد لازم است به تغییر علائق و نیازهای مخاطبان همواره توجه داشته باشند و مطالب را به‌روز رسانی‌روز نمایند، از تکرار مطالب دوری کرده و در مطالب تنوع ایجاد نمایند و با پشتیبانی از برنامه‌درسی از طریق محتوای مجله‌ها، اثربخشی برنامه‌های درسی را افزایش دهند. زیرا زمانی یک نشریه موفق است و مورد اقبال توسط مخاطبان آن

⁴ Pepule

⁵ Murzilka

⁶ Owl

⁷ Comic Strip

⁸ Humpty Dumpty

¹ Mania

² Indarahanoush

³ Time for kids

اهمیت بالایی برخوردار است. تصاویر همیشه کمک می‌کنند مخاطب به راحتی مفاهیم و مضامین را در ذهن مجسم کرده و به شکل ملموس، مطالب را بهتر و سریع‌تر یاد بگیرد. تصویر، عکس و ابزارهای تصویری مانند نمودار و نقشه، یادگیری را تقویت می‌کنند (۲۹). عامل دیگری که مدیران مجلات رشد لازم است در هنگام تهیه مجلات به آن توجه نمایند نوع کاغذ است. استفاده از کاغذ با پوشش گلاسه و صاف کمک می‌کند تا بهترین کیفیت در چاپ تصاویر، کارهای گرافیکی، رنگی و سیاه‌وسفید به دست آید و به راحت خواندن متن به کمک کند (۲۹).

نتایج سؤال ششم پژوهش مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر محتوا و ساختار فیزیکی مجله‌های رشد مانند: بهره‌گیری از مطالب و موضوعات متنوع، بروز و موردنیاز مخاطبان، ارائه محتوای مکمل کتاب‌های درسی و مرتبط با حوزه‌های یادگیری و... را مشخص کرد. این نتیجه با نتایج تحقیقات سادات (۱۴)، قاسم زاده (۲۱) و یزدی (۲۰) هم‌راستا است. سادات (۱۴) نشان داد که کیفیت چاپ، نوع کاغذ و تصاویر تعیین‌کننده میزان اقبال یک مجله در بین خوانندگان است. قاسم زاده (۲۱) در پژوهش خود مشخص کرد که مجلات لازم است از هنر گرافیک استفاده کنند. یزدی (۲۰) در بررسی خود نتیجه گرفت که در مجلات ژاپنی، حضور طبیعت در عکسها بیش از تصاویر طبیعت در مجلات سایر کشورهای دنیا است. برای دستیابی به تعادل بصری در صفحه، به دلیل نوع نوشتار عمودی ژاپنی بیشتر از راستاها و فرم‌های عمودی استفاده شده است در تبیین نتایج به دست آمده می‌توان اذعان داشت هر تصویر مجله لازم است از نظر بصری تازه و درعین حال منسجم با کل محتوای مجله باشد. عکس‌ها لازم است دارای شرح باشند. همچنین نوع فنی که در نقاشی به کار گرفته می‌شود باعث مشخص شدن و جلب توجه گشته و مخاطب را به خواندن مطالب ترغیب می‌کند (۲۸). توجه به فیزیک مجله‌ها با توجه سن و ویژگی‌های مخاطبین از دیگر ویژگی‌هایی است که لازم است به آن توجه شود. مجله‌ها لازم است برای مطالب و بخش‌های مختلف خود مانند گزارش، تجربه، یادداشت، برنامه‌ریزی درسی نشانه یا طرح گرافیکی ویژه‌ای را طراحی کنند که ویژگی‌های بصری متناسب باسن مخاطب را داشته باشند (۳۰). کاغذ به کار گرفته در مجلات لازم است از کاغذهای مورد استفاده در روزنامه مقاوم‌تر باشند. استفاده به‌جا از تصویر، نقاشی، عکس، فاصله سطرها، سفید خوانی مناسب، پرهیز از غلبه رنگ‌های سیاه و خاکستری، چشم‌نوازی، ساده خوانی، درهم نشدن متن و تصویر، جداسازی آسان مطلب‌ها در صفحه‌ها و آسان‌یابی دنباله آن‌ها در صفحه‌های دیگر از ویژگی‌هایی است که لازم است در صفحه‌آرایی مدنظر قرار گیرد (۳۱).

در یک جمع‌بندی کلی پیشنهاد می‌شود که دفتر انتشارات و فناوری آموزشی نسبت به برنامه‌ریزی و تهیه مجلات رشد با توجه به شاخص‌های به دست آمده در ابعاد افزایش تقاضا و مصرف، سیستم توزیع، محتوا و ساختار فیزیکی اقدام کنند تا ضمن ارتقای کمی و کیفی مجله‌ها، دانش‌آموزان را به خواندن، فکر کردن، سؤال کردن، اندیشیدن، تجربه کردن وادارد، دنیایشان را غنی‌تر کند و

در تبیین این نتایج می‌توان گفت محتوا به‌عنوان بخش مهم و ضروری یک نشریه دانش، مهارت و اطلاعات موردنیاز در اختیار مخاطب قرار می‌دهد. بنابراین تطابق محتوا با سطح معلومات مخاطبان آن، ارائه مطالب مبتنی بر واقعیات جامعه، کاربردی بودن مطالب، تنوع مطالب، جذاب بودن مطالب و سادگی ساختار جملات، تناسب محتوا باهدف، توجه به نیازهای مخاطبان، سازگاری محتوا با دیدگاه خوانندگان، استفاده مجله از یافته‌های جدید علمی، کاربردی بودن مطالب، ارائه محتوای مکمل برنامه درسی از جمله ویژگی‌هایی است که بسیاری از مجلات موفق دنیا نیز به آن توجه می‌کنند. برای مثال مجله خیال‌کن^۱ آمریکایی مطالبی همچون مهندسی، علوم اجتماعی، باستان‌شناسی و علوم رباتیک را در بردارد که در کتاب‌های درسی کودکان ابتدایی و راهنمایی کمتر گنجانده شده‌اند. مجله هیجان با ارائه مطالب انگیزشی، اطلاع‌رسانی و آموزشی پر خواننده‌ترین نشریه استرالیایی است دانش‌آموزان با خواندن این مجله دسترسی به آخرین اخبار و جدیدترین اطلاعات در مورد فیلم‌ها، بازی‌ها، کارتن‌ها و برنامه‌های تلویزیونی پیدا می‌کنند. همچنین داستان‌های طنز، جوک‌ها، کمیک‌ها و مطالب ورزشی منجر شده است که دانش‌آموزان مجله «هیجان» را مطالعه کنند. مجله آکویلا سالانه ۱۲ موضوع جدید را در اختیار معلمان قرار می‌دهد که برای مطرح کردن در کلاس مناسب می‌باشد. (۲۶)

نتایج سؤال پنجم نشان داد مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر ساختار فیزیکی مجله‌های رشد مانند: قطع (استفاده از قطع بزرگ)، اندازه حروف (حروف متوسط و بزرگ) و... را مشخص کرد. این نتیجه با نتایج تحقیقات سادات (۱۴)، محبی امین و مهram (۱۷)، قاسم زاده (۲۱) و یزدی (۲۰) هم‌راستا است. در تبیین این نتایج می‌توان گفت یکی از عوامل تأثیرگذار بر ساختار فیزیکی قطع مجله است. قطع مناسب و رعایت تناسب بین اندازه و محتوای مجله کمک می‌کند تا مخاطب بتواند آن را به راحتی در دست بگیرد و بخواند (۲۷). اندازه، نوع و رنگ حروف از عناصر مهم دیگری هستند که در هنگام صفحه‌آرایی مجله باید به آن توجه شود. مهم‌ترین مشخصه حروف، اندازه‌های متفاوت آن‌ها است. حروف متن مجله با توجه به ویژگی‌های مخاطبان (سن و جنس و میزان تحصیلات) انتخاب می‌شود. استفاده از حروف بزرگ، علائم، نشانه و رنگ باید مناسب و برای مخاطب دانش‌آموز و معلم جذاب باشد (۲۸). عنصر دیگری که بر ساختار فیزیکی مجله‌های رشد تأثیرگذار است روی جلد مجله است که باید دارای جذابیت و خلاقیت باشد تا معلمان و دانش‌آموزان را به خود جلب کند و تمایل به خریدن و خواندن را در آن‌ها ایجاد کند. جلد مجله لازم است با محتوای مجله در تناسب باشد و نمونه‌هایی از موضوعات درون مجله را به مخاطبان نشان دهد. عکس و طراحی روی جلد باید از تنوع برخوردار باشد تا میل به ورق زدن و توجه به محتوا را در مخاطب برانگیزد و او را به خواندن درون مجله راهنمایی کند (۱۹). عنصر عکس از دیگر عواملی است که در رسانه‌های آموزشی (نوشتاری و تصویری) از

¹ Imagine

2. Roshd Magazine (2011) Office of Publishing and Educational Technology
3. Center for Strategic Studies (2015) A report from a meeting of editors talking with Dr. Mohammad Reza Sarkararani about books on cultivating the art of reasoning, Publishing Office and Educational Technology
4. Khoshfar, Gholamreza, Jandaghi Mir Mahalleh, Fatemeh (2017) Media Consumption and Political Participation: A Case Study of Gorgan Citizens, Quarterly Journal of Socio-Cultural Development Studies, Volume 5, Number 4, Spring 1996, Pages 105-128
5. Shahbloo, Seyed Kamal (2014) Study of the effect of Moallem Roshd Magazine on the development of reading culture among high school teachers, Master Thesis, Islamic Azad University, Central Tehran Branch
6. Chit Saz, Mohammad Javad (1392). Evaluation of growth journals from the perspective of audiences and experts, Research and Educational Planning Organization. Office of Publishing and Educational Technology
7. Bibekabadi, Ghazal (2012), Media Economics: Theory and Application, Office of Studies and Planning, Pages: 52-49
8. Mazaheri, Hassan (1392). A Comparative Study of Child Development Magazine with Child Magazine of America, India and England in order to promote Child Development Magazine. Institute for Educational Studies
9. Rafiei, Majid (1394). Magazines without a virtual audience lose the rhyme / What is the popular subject of young people? Mehr news agency
10. Surin, W. J., Tancard, J. (2019) Communication Theories, (Translator: Alireza Dehghan), University of Tehran Publication
11. J. Picard, R. (2009). Media Economics, its Concepts and Issues. (Translator: Davood

در کنار کتاب و برنامه رسمی مدرسه، با توجه به سلیقه‌ها و علایق متفاوت به نیازهای دانش‌آموزان و معلمان پاسخ گوید. تفاوت در سلیقه‌ها، توانایی‌ها، استعدادها، فرهنگ‌ها، زبان‌ها و گرایش‌های دانش‌آموزان و معلمان در سراسر کشور اقتضا می‌کند مجلات رشد به سمت تنوع و تکثر بروند. بر اساس یافته‌های این پژوهش پیشنهاد می‌شود مدیریت تولید مجلات رشد موضوعاتی چون: تناسب محتوا باهدف، تناسب محتوا با نیازها و سطح معلومات مخاطبان، کاربردی بودن و تنوع مطالب، سادگی ساختار جملات، تصویر مرتبط با موضوع، استفاده از یافته‌های جدید علمی و استفاده از قلم و فونت مناسب با گروه‌های سنی مختلف را به‌طور جدی در دستور کار برنامه‌های سالانه مجلات قرار دهد. همچنین نتایج این پژوهش بر ضرورت توجه جدی و مستمر تولیدکنندگان مجله‌های رشد به تغییر علایق و سلیقه‌های مخاطبان به‌روزرسانی و تناسب محتوا و مطالب با جنین تغییر و تحولاتی تأکید دارد. استفاده از نویسندگان متنوع و دیدگاه‌های متفاوت، نظرخواهی از مخاطبان، چاپ آثار معلمان و دانش‌آموزان در مجله‌ها، بهره‌گیری از گرافیک جذاب‌تر از جمله دیگر مسائل مورد درخواست گروه هدف این پژوهش است. استفاده از زبان معیار، کوتاه نویسی، ویرایش دقیق مطالب باهدف سهولت و راحتی خواندن، رعایت اصل روشنی و پرهیز از ابهام و تلاش برای برقراری ارتباط آسان با مخاطب، انعکاس آثار مخاطبان، پاسخ به نامه‌ها و پیام‌های تلفنی، رعایت تنوع در استفاده از قالب‌های مطبوعاتی و سوره‌ها از جمله دیگر نکات موردتوجه مخاطبان مجلات است. همچنین پیشنهاد می‌شود در برنامه‌ریزی و تولید مجلات، برنامه‌ریزان آن نسبت به تناسب و تعادل بین سهم و جایگاه بحث‌ها و مطالب نظری، کاربردی و مهارتی توجه داشته باشند. انتخاب تیتیر مناسب (قوی و جذاب) به‌کارگیری عناصر تیتیر (مثل روتیتیر و زیرتیتیر) و به‌ویژه سوتیتیر، تنظیم لید (یا مقدمه و اشاره مناسب) و انتخاب چند تیتیر از مهم‌ترین و جذاب‌ترین تیتیرهای مطالب هر شماره برای درج بر روی جلد از دیگر نکاتی است که در جلب و جذب مخاطبان به مجلات تأثیر غیرقابل‌انکاری دارد (۳۲). این پژوهش همانند هر پژوهش دیگری دارای محدودیت‌هایی نیز بوده است اولین محدودیت این تحقیق حجم نمونه موردبررسی و شیوه نمونه‌گیری است که به علت کیفی بودن پژوهش از اشباع نظری و نمونه‌گیری هدفمند استفاده شده است. همچنین ابزار پژوهش محدود به مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته بود که می‌توان در پژوهش‌های آتی از سایر ابزارها نیز برای غنی‌تر ساختن نتایج بهره برد.

References

1. Center for Strategic Studies (2015) Cultural goods should be exposed and used. A report from the meeting of growth representatives of Tehran city areas and cities of Tehran province, Office of Publications and Educational Technology

- 6/childrens-magazines-are-bucking-the-trend./
23. Jackson, J. (2013) The decimation of UK magazine, The Media Briefing ,, Brad Insight.
 24. Abolmaali, Khadijeh (2011) Qualitative research from theory to practice, Tehran: Nashr-e Alam.
 25. Higginbottom GM (2004). Sampling issues in qualitative research. Nurse Res 2004; 12 (1): 7-19.
 26. Shah Mohammadi, Nayreh (2012), Magazines for Children's Educational Aid in the World, Yearbook of Growth Magazines for Children in the World, Pages 9 - 1
 27. Children's Book Council Publications Review Group (2015). Criteria for evaluating the appropriate journal for children and adolescents, Tehran, Children's Book Council
 28. Kashfi Khansari, Seyed Ali (1387). How to recognize a suitable children's magazine. Shahrzad. No. 20. February
 29. Ayatollah, Hamidreza (2013) Methods of Criticism, Second Edition, Institute of Islamic Culture and Art Publications, Tehran
 30. Jami, Homayoun (2014) Characteristics of a Good Magazine for Children and Adolescents, Pages 3 - 1
 31. Lapoto, M. (2008) Layout, Fourth Edition, (Translation: Farhad Goshai), Lotus Publications, Tehran
 32. Surya, A., Poerwanti, J. I. S., & Sriyanto, M. I. (2020). The Effectiveness of the Use of Digital-Based Educational Comic Media in Improving Reading Interest in Elementary School Students. In 3rd International Conference on Learning Innovation and Quality Education (ICLIQE 2019) (pp. 411-415). Atlantis Press
 - Heydari). Office of Media Studies and Development
 12. Flick, U (2005) "An Introduction to Qualitative Research" London: Sage.
 13. Rasti, Majid (2015) Functions of Children and Adolescent Literature Magazines, Meeting of Editors of Roshd Magazines, Yearbook of the Office of Publications and Educational Technology
 14. Sadat, Mojtaba (2015) The Problem of Counting Children's Magazines, Honaronline, Monday, March 24th.
 15. Mirbakhsh, Sima (2016) The Role of Roshd Magazines in Achieving National Curriculum Objectives, M.Sc. Thesis, Islamic Azad University, Central Tehran Branch.
 16. Ajagh, Seyedeh Zahra, Abdollahian, Hamid) (2014) Study of Content Management Logic Management in Iranian General Scientific Journals, Iranian Cultural Research, Year 7, Fall, No. 3, 27
 17. Mohebbi Amin, Sakineh, Mehram Behrooz (2013) The Position of Multiple Intelligences in the Journal of Growth Educational Aid, Bi-Quarterly Journal of Education and Learning Research, Shahed University, No. 5, Fall and Winter, pp. 1-12
 18. Mohseni, Ahmad (2013) Mental jumps in the absence of written publications, Mashreq newspaper
 19. Bayat, Fariborz (2014) Integration and Development Models of Roshd Magazines, Office of Publications and Educational Technology, pp. 7-1
 20. Yazdi, Forough (2011), A Study of Page Layout Methods of Japanese Magazines in the Last Two Decades, Islamic Azad University - Tehran Unit
 21. Qasemzadeh, Abolghasem (1390). Leave the graphic activity of the press and publications to experts. Art Online. stamp
 22. Owens, S. (2013) Children's Magazines are Bucking the Trend, retrieved from <http://www.dubitlimited.com/blog/2013/08/1>